

Papoea's uit de Baliemvallei.

HOOFDSTUK 2

DE P A P O E A

Het woord „Papoea” is een verzamelnaam voor de autochtonen die Nieuw-Guinea bewonen, doch daarmede is ook vrijwel alles gezegd wat ze met elkaar gemeen hebben. Er is geen enkel positief cultuurelement, geen karaktertrek of bekwaamheid, geen raskenmerk, geen gewoonte of werktuig, eigen aan alle Papoea's die dit land bewonen. Er is een verwarrende verscheidenheid, die elke generalisatie, op welk gebied ook, onmogelijk maakt.

Het is zelfs niet doenlijk in kort bestek een beschrijving te geven van de voornaamste groepen, want de grootste diergroepen zijn nog niet meer dan enige tienduizenden zielen. Wij moeten volstaan met enige algemene gegevens en men dient te bedenken, dat ook de foto's slechts representatief zijn voor de groep, waartoe de afgebeelde personen behoren.

Wij moeten echter waarschuwen voor één misvatting die in Nederland tē frequent bestaat: dat alle Papoea's koppen-snellers en menseneters, althans „woeste wilden” zouden zijn.

Voordat zij gekerstend waren was dit inderdaad groten-deels wel zo — ofschoon deze betiteling ook toen niet overal opging — maar men vergete niet dat er in vele streken al een tweede generatie, in sommige streken zelfs een derde generatie Christenen bestaat.

Het is — ontegenzeggelijk — voor de gemiddelde Nederlander „interessanter” beschrijvingen te lezen en afbeeldingen te zien van woeste wilden met griezelige gebruiken, dan van keurig op Europese wijze geklede Papoea's die zich gedragen zoals zijzelf. Maar men verkleurt dan het beeld ernstig en men verongelijkt er talrijke Papoea's mee, die reeds ver verheven zijn boven de oorspronkelijke wilde staat. Er zijn er reeds vele, die een behoorlijke ontwikkeling hebben verkregen en de Zending heeft reeds theologisch geschoolde Papoea-predikanten, de Missie heeft een aantal priesterstudenten.

* * *

Anthropologisch behoren de Papoea's tot het melanoderme hoofd-ras, waarvan zij een afzonderlijke tak (ras) vormen. Onder hen laten zich twee onderrassen onderscheiden, de pygmoïde bergbewoners met brede schedel en de veelal

fors gebouwde, dolichocephale Papoea's van de kust- en van de vlaktegebieden. Later onderzoek heeft geleerd, dat de bergbevolking niet uitsluitend uit pygmoïden bestaat en brachycephalen ook in de vlakte voorkomen.

Men dient die onderrassen te beschouwen als varianten op één en hetzelfde ras, dat zich onderscheidt door kroeshaar, een donkere huidskleur, sterke lichaamsbehaar, diepe gelaatsplooiën om neus en mond en door een vaak semi-tisch aandoende neus.

Men neemt in wetenschappelijke kringen aan, dat de tegenwoordigers van dit ras in het verleden een veel uitgestreker gebied bevolkten dan Nieuw-Guinea. Vermenging met Austronesische immigranten, behorende tot een andere hoofdgroep der mensheid, leidde tot terugdringing van de zuivere Papoea-bevolking naar Nieuw-Guinea. Daarbuiten ontstond door vermenging het Melanesisch bevolkingstype, dat men in Nederlands-Nieuw-Guinea (in tegenstelling tot het Australisch Territory of New Guinea, waar Melanesische invloed verder is binnengedrongen) alleen langs de noord- en noordwestkust aantreft, waarbij het Papoea-element echter overweegt.

In overeenstemming hiermede is de verspreiding van de Melanesische talen in Nederlands-Nieuw-Guinea beperkt tot enkele kustgebieden, waar zij sterk vermengd met Papoea-talen voorkomen. De laatste vormen een nog onvoldoende bestudeerde talengroep, gekarakteriseerd door een als regel ingewikkelde grammaticale structuur en een grote variabiliteit in woordenschat.

Verder doet zich een extreme versnippering in een groot aantal talen voor, welke vaak door niet meer dan enkele duizenden personen, soms slechts door luttele honderden of zelfs enkele tientallen personen gesproken worden.

Voorbeelden van taalgebieden, die meer dan een paar duizend zielen omvatten, zijn die van het Centrale Bergland en het Biaks-Noemfoors cultuurgebied. Verder treft men talen met een groter aantal sprekers aan in de Sentani-streek en de Nimboran in het noorden en bij de Marind Anim, de Mappiërs, de Aujoe en de Moejoe in het zuiden.

Het is voorschands nog onmogelijk het aantal talen in Nieuw-Guinea bij benadering te schatten. De praktijk is dat

Papoea uit de Kebarvlakte.

men bijna overal, na enige tientallen kilometers te hebben afgelegd, weer in een ander taalgebied komt; de indruk wordt aldus gevestigd, dat het totaal meerdere honderden moet bedragen. Mogelijk zal die indruk bij nader onderzoek bevestigd worden, misschien ook zal blijken, dat sommige taalgebieden zijn versnipperd in geografisch van elkaar gescheiden delen en men dus elders dezelfde taal weer zal terugvinden. Inderdaad is dat in enige gevallen reeds gebleken, maar zelfs met de meest optimistische verwachtingen op dit punt zal men toch moeten spreken van een bijzondere versnippering.

In het voorkomen van deze talrijke kleine taalgebieden weerspiegelt zich het opmerkelijk isolement, waarin de in grote verscheidenheid van kleine groepen verdeelde bevolking heeft geleefd en vaak nog leeft, waarbij de bijzondere ontoegankelijkheid van het terrein er toe medewerkt het onderling isolement te doen voortbestaan.

* * *

De schattingen inzake het aantal Papoea's in Nederlands-Nieuw-Guinea lopen uiteen. De overheid baseert zich momenteel op een schatting van 700.000, doch anderen zijn van mening dat tenslotte het aantal rond 1.000.000 zal blijken te bedragen.

Vergeleken bij cijfers, welke gegeven werden door onderzoekers aan het begin dezer eeuw, schijnen verscheidene stammen vrij sterk in aantal te zijn achteruitgegaan. Al berustten deze cijfers op schattingen, de verschillen zijn wel zo groot, dat aan het bestaan van dit verontrustend verschijnsel niet kan worden getwijfeld. Ook nu nog meent men op zijn best stilstand, zo niet achteruitgang van het bevolkingsgetal te bespeuren.

Omtrent de oorzaken zijn de deskundigen het niet geheel eens. Sommigen menen de psychologische factoren (het contact met de westerse beschaving en de gevolgen daarvan) op de voorgrond te moeten schuiven, anderen zoeken het meer in fysieke factoren.

Er is één opvallend verschijnsel, dat demografische betekenis heeft: slechts in twee districten van Nieuw-Guinea

is er een overschot aan vrouwen. Voldoende gefundeerd cijfermateriaal om verantwoorde conclusies te trekken is echter tot nog toe niet beschikbaar.

* * *

Een opvallende eigenaardigheid van het sociale leven der inheemse bevolking is de afwezigheid van groeperingsvormen, welke het bestaan mogelijk maken van grotere politieke eenheden dan het dorp. Wel ontmoet men hier en daar clan-organisaties, welke zich over een groot aantal dorpen uitstrekken, maar deze hebben niet de betekenis van politieke groeperingsvormen. In zulke gevallen vormt de groep van clan-leden, die men in elk dorp aantreft, veelal een volledig op zichzelf staande eenheid, die met andere soortgelijke groepjes tezamen het dorp vormt en met de in andere dorpen voorkomende clan-groepen van dezelfde naam geen speciale relaties onderhoudt. Men leeft met die andere groepen wel niet in vijandschap, maar daarmee is meestal alles gezegd over de onderlinge eenheid. De band, die tussen zulke groepen bestaat, is in hoofdzaak alleen maar negatief bepaald.

De werkelijke sociale eenheid vormt het dorp, soms zelfs een nog kleinere lokale groep.

Aan dit ontbreken van grotere groeperingsvormen paart zich een sterke afkeer van gezag van de een over de ander. Hoofden kent men slechts in een beperkt gebied, nl. in de omgeving der kustgebieden, waar gemeenlijk Melanesische invloeden vallen aan te wijzen. De neiging om zichzelf te blijven is groot en waar de veiligheidstoestand het maar even toelaat, vindt men de bevolking in zeer kleine groepjes verspreid, in welke alleen de oudsten als gezagsdragers worden erkend. Deze versnippering van de bevolking stemt overeen met hetgeen hierboven werd gezegd omtrent de grote verscheidenheid van talen.

De daaruit voortvloeiende verscheidenheid uit zich in meer algemene vormen eveneens op cultureel gebied. Ofschoon er wel overeenkomsten in cultuur vallen aan te wijzen, frapperen de onderlinge verschillen het meest. Men ziet dat duidelijk gedemonstreerd in de attributen en de manieren van dansen, waarin zich de van stam tot stam verschillende levensstijl uit. Een algemene karakteristiek van deze culturen valt daarom moeilijk te geven.

De verscheidenheid van beschaving houdt desondanks geen belangrijk verschil in wat betreft het peil van de materiële cultuur. Te dien aanzien behoren al deze autochtone beschavingen tot de meest primitieve van de wereld.

In die delen van het binnenland, waar nog geen contact met de moderne beschaving mogelijk was, vindt men nog steeds de stenen bijl in gebruik.

Metalen waren vroeger, met uitzondering van de Geelvinkbaai en de kust van West Nieuw-Guinea onbekend; weven kwam — met één onbetekenende uitzondering — in deze gebieden niet voor; kleren droeg men dan ook nauwelijks. Voor de niet of eerst sinds kort onder bestuur gebrachte gebieden geldt dat trouwens nog heden ten dage. Wat daar als kleding gedragen wordt, bestaat uit lappen van geklopte boombast, of uit schortjes, vaak alleen schaambedekkingen, van gevlochten gras of bladeren. In uitgestrekte delen van Nieuw-Guinea is het enige mannelijke kledingstuk een schaamkoker, of nog minder: een schelp of kalebas. Werkelijk algehele naaktheid heeft men slechts aangetroffen in een enkele streek in het zuiden en bij één stam in Noord Nieuw-Guinea.

Granen zijn in de originele Papoea-cultuur onbekend. De kunst van het pottenbakken is men slechts hier en daar meester en het voedsel werd bij de meeste Papoea's dan ook niet gekookt, maar op andere wijze toebereid. Vele spijzen worden rechtstreeks in het vuur gepoft of boven het vuur geroosterd. Sagopap wordt in bamboekokers in het vuur bereid of men vult emmertjes van bladschede met de pap en gooit er dan gloeiend heet gestookte stenen in. In andere streken, vooral in het Centrale Bergland, maakt men smoorkuilen, waarin vlees, aardappelen en groenten, in bladeren gewikkeld, tussen hete stenen worden gaar gestoofd.

Waar het Christendom nog geen ingang heeft gevonden, is de religie mythisch; haar actuele vormen verschillen van stam tot stam, waarbij nu eens animistische, dan weer totemistische motieven de overhand hebben. De meest uitgebreide vormen van religie vindt men gewoonlijk onder de van sago levende stammen, die meer vrije tijd kennen en daardoor

I. AFDELING HOLLANDIA.

A. De onderafdelingen.

a) Hollandia	met hfdpl. Hollandia
districten: (1) Tobati	Hollandia-Binnen
(2) Sentani	" " Sentani
(3) Demta	" " Demta
(4) Wembi	" " Wembi
(5) Jamas	" " Jamas
(6) Jafi	" " Jafi
(7) Waris	" " Waris
b) Nimboran	met hfdpl. Genjem
districten: (8) Nimboran	" " Genjem
(9) Kamtoek/Gressie	" " Meikari
(10) Oenocroem	" " Goeay
c) Sarmi	met hfdpl. Sarmi
districten: (11) Oostkust	" " Betaf
(12) Tor	" " Tenwer
(13) Sarmi	" " Sarmi
(14) Apauwar	" " Arbais
(15) Mamberamo	" " Pionierbivak

B. Het exploratiereestort Oost Bergland (29b).

II. AFDELING GEELVINKBAAL.

a) Onderafd. Schouteneilanden	met hfdpl. Biak
districten: (16) Soepiori	" " Korido
(17) Noord Biak	" " Warsa
(18) Bosnik	" " Bosnik
(19) Zuid Biak	" " Sorido
(20) Noemfoer	" " Kameri
b) Onderafd. Japen	met hfdpl. Seroei
districten: (21) Zuid Japen	" " Seroei
(22) Oost Japen	" " Soemberbaba
(23) West Japen	" " Pom
c) Onderafd. Waroppen	met hfdpl. Waren
districten: (24) Boven Waroppen	" " Wonti
(25) Ben. Waroppen	" " Waren
d) Onderafd. Wandammen	met hfdpl. Wasior
districten: (26) Wandammen	" " Wasior
(27) Napan Weinami	" " Weinami

III. AFDELING CENTRAAL NIEUW-GUINEA.

A. Onderafdeling Wisselmeren (28) met hfdpl. Enarotali.

B. De exploratiereestorten (grenzen nog niet vastgesteld).

- a) West Bergland; (29)
- b) Midden Bergland (29a)

IV. AFDELING ZUID NIEUW-GUINEA.

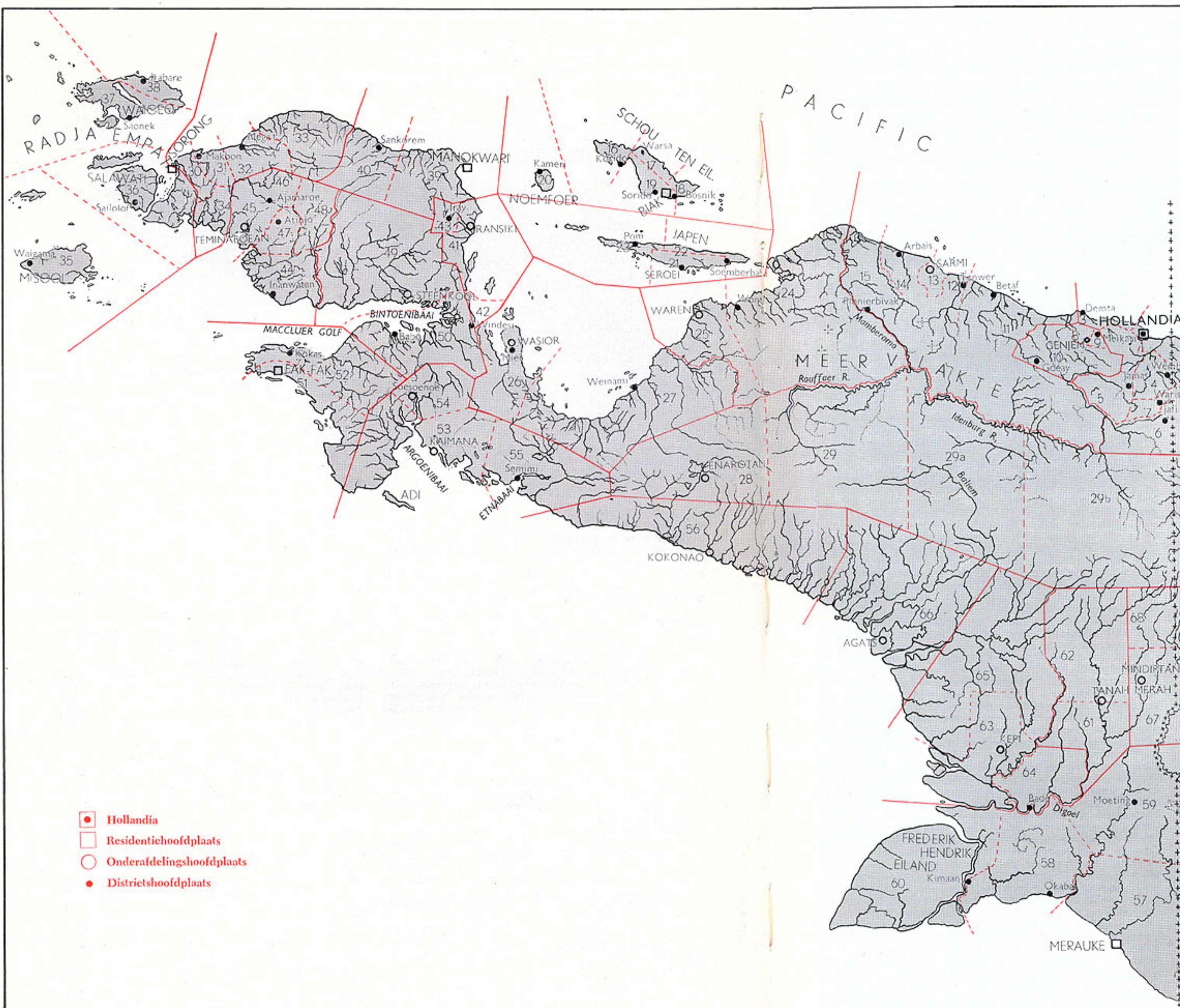
a) Onderafd. Merauke	met hfdpl. Merauke
districten: (57) Merauke	" " Merauke
(58) Okaba	" " Okaba
(59) Moeting	" " Moeting
(60) Kimaan	" " Kimaan
b) Onderafd. Mappi	met hfdpl. Kepi
districten: (63) Obai	" " Toep
(64) Edera	" " Bade
(65) Patronille gebied	" " —
c) Onderafd. Boven Digoel	met hfdpl. Tanah Merah
districten: (61) Mandobo	" " —
(62) Djair	" " Tanah Merah
d) Onderafd. (66) Asmat	met hfdpl. Agats
e) Onderafd. Moejoe	met hfdpl. Mindiptana
districten: (67) Moejoe	" " Mindiptana
(68) Patrouillegebied	" " —

V. AFDELING FAK-FAK

a) Onderafd. Fak-Fak	met hfdpl. Fak-Fak
districten: (51) Fakfak	" " Fak-Fak
(52) Kokas	" " Kokas
b) Onderafd. Kaimana	met hfdpl. Kaimana
districten: (53) Kaimana	" " Kaimana
(54) Argoenibaai	" " Soesoenoë
(55) Etnabaai	" " Semimi
c) Onderafd. (56) Mimika	met hfdpl. Kokonao

VI. AFDELING WEST NIEUW-GUINEA.

a) Onderafd. Sorong	met hfdpl. Sorong
districten: (30) Sorong	" " Sorong
(31) Makbon	" " Makbon
(32) Moraid	" " Mega
(33) Sausapor	" " Weroer
(34) Berauer	" " —
b) Onderafd. Radja Ampat	met hfdpl. Doorn
districten: (35) Misool	" " Waigama
(36) Salawati	" " Sailolof
(37) Zuid Waigeo	" " Saonek
(38) Noord Waigeo	" " Kabare
c) Onderafd. Manokwari	met hfdpl. Manokwari
districten: (39) Manokwari	" " Manokwari
(40) Amberbaken	" " Saukorem
d) Onderafd. Ransiki	met hfdpl. Ransiki
districten: (41) Ransiki	" " Ransiki
(42) Windesi	" " Windesi
(43) Anggi	" " Irai
e) Onderafd. Teminaboean	met hfdpl. Teminaboean
districten: (44) Inanwatan	" " Inanwatan
(45) Teminaboean	" " Teminaboean
(46) Ajamaroe	" " Ajamaroe
(47) Atinjo	" " Atinjo
(48) Aifat	" " Foëog
f) Onderafd. Bintoeni	met hfdpl. Steenkool
districten: (49) Steenk./Arandai	" " Steenkool
(50) Babo	" " Babo

- Hollandia
- Residentiehoofdplaats
- Onderafdelingshoofdplaats
- Districtshoofdplaats

1. Het sagemerg wordt, nadat het uit de stam geklopt is in een van bladscheden vervaardigde bak gekneed en gewassen. Het vrijkomende meel loopt met het waswater in een bezinkbak,
2. Het natte sago-meel wordt in „toemangs” verpakt en zo verhandeld.
3. Van klei worden „forna's” gevormd en daarna in het vuur hard gebakken. Om sagokoeken te maken vult men deze fornas met natte sagopap en zet ze dan in het vuur.

meer gelegenheid hebben tot het uitwerken van culturele vormen. Uitgebreide maskerdansen, sacrale mannenhuizen, geheime ceremoniën spelen in zulke gevallen een belangrijke rol.

Bij de van knolgewassen levende stammen is dit gemeenschappelijk in belangrijk mindere mate het geval. Daar zijn de feesten kleiner of ligt de nadruk sterker op het economische. Zo heeft zich in verband met deze feesten in het Centrale Bergland een uitgebreid handelsverkeer in schelpengeld ontwikkeld, waaraan men zo grote waarde hecht, dat zelfs de invoer als ruilmiddel van ijzeren gebruiksvoorwerpen deze niet van hun waarde heeft kunnen beroven. Een typisch geval van gehechtheid aan ceremoniële voorwerpen levert het sterk met onze cultuur in aanraking geweest zijnde Sentanagebied, waar nog altijd de betaling van een bruidsprijs in deze voorwerpen (gepolijste stenen bijlen van groene steen en geïmporteerde kralen van hoge ouderdom) noodzakelijk is om te kunnen trouwen.

Een belangrijke rol in het geestelijk leven speelde allereerst de magie. Sterk verbreid was de voorstelling, dat een sterfgeval — behalve wanneer het zeer oude lieden betrof — het gevolg was van de vijandige activiteit van een tovenaars. Ook daarin uitte zich weer het isolement, waarin ieder groepje zich in dit land bij voorkeur terugtrok. Men gevoelde zich omringd door vijandschap en kende alleen binnen de zeer kleine groep het gevoel van veiligheid.

De autochtone landbouw staat doorgaans op een laag peil van ontwikkeling. In het grootste deel van Nieuw-Guinea is de bodem arm aan plantenvoedingsstoffen en de vruchtbaarheid is er voornamelijk afhankelijk van de humus. Dit heeft tot gevolg dat de grond, wil de bodemvruchtbaarheid niet verloren gaan, slechts op extensieve wijze kan worden bebouwd. Aan deze voorwaarde wordt bij de ladangbouw voldaan, wanneer op een korte occupatieperiode een lange periode van rust volgt, waarbinnen de natuurlijke vegetatie en daarmee de humusvorming gelegenheid heeft zich te herstellen.

Het grondgebruik is, dooreengenomen, inderdaad uiterst extensief. Intensievere landbouwmethoden kent men alleen in het Centrale Bergland, waar zoete aardappelen worden geteeld op kleine, door diepe goten omgeven bedden, waarbij men jaar op jaar zorg draagt de grond door een speciale methode van onderwerken van het opschietend onkruid van plantaardige meststof te voorzien. Elders wordt alleen primitieve ladangbouw toegepast voor aanplant van bananen en knolgewassen, kladi (taro), zoete aardappelen en oebi (yam). De aldus aangelegde tuinen liggen verspreid en hebben geen permanent karakter. Na één of twee jaar worden ze verlaten en door andere vervangen.

Voor het grootste deel van de in de laagvlakte woonachtige bevolking is sago hoofdvoedsel. De sago is het zetmeel, dat zich in het merg van de stam van de sagopalm afzet voordat de boom vrucht gaat schieten, waarvoor de boom rijp is op 10 tot 15-jarige leeftijd. Wanneer dat moment gekomen is, kapt men de boom, splijt hem overlangs in twee helften, zodat het merg bloot komt te liggen en begint te „kloppen”.

Dit kloppen is een procédé, waarbij men met een soort hamer (van hout of bamboe) kleine stukjes van de merg-massa afklopt, waardoor de vezels worden gebroken en het daartussen zich bevindende meel los komt te zitten. Een hoeveelheid van dit merg wordt daarna in een gewoonlijk van bladschede vervaardigde wasinrichting gebracht, waar men het kneedt zodat het meel loslaat. Door een primitieve

Dansfeest.

Op de tifa (zandloper) wordt de maat geslagen.

zeef worden de overblijvende vezels achtergehouden als het meelhoudende water in een vergaarbak loopt, waar het meel bezinkt.

Dit natte sagoemeel wordt geschept in „toemangs”, van bladeren gevlochten kokers van standaardafmetingen, waarin het kan worden bewaard of verhandeld. De prijs van nat sagoemeel varieert van f 0,10 tot f 0,30 per kg. Het betrekkelijk laagwaardige produkt verdraagt geen hoge transportkosten.

Het natte sagoemeel wordt ook vaak in aardewerkvormen gegoten en aldus gebakken tot sagokoeken, die veel langer houdbaar zijn dan het natte meel.

Sago is een zeer eenzijdig voedsel; droog levert het evenveel calorïen als rijst, doch uitsluitend aan koolhydraten, zonder eiwit, zonder vitamines. Het sprookje dat sago de Papoea zo lui maakt (1 dag sago kloppen = 1 maand eten!) schijnt moeilijk uitroeibaar te zijn. Zeker is het wel juist, dat sago zorgeloos maakt; het is altijd voorradig, men hoeft niet te vrezen voor misoogst. Maar de gewone, door Papoea's geklopte bomen leveren meestal niet meer dan 100 à 125 kg natte sago op, deels door de kwaliteit van de boom, deels door de slordige manier van kloppen en wassen, zodat veel meel verloren gaat. Natte sago bestaat voor de helft uit water, zodat het resultaat van één boom dus verre van rijk is, gezien de moeite die men er voor moet doen.

De sagopalm maakt deel uit van de natuurlijke draslandvegetatie, doch wordt daarnaast ook veel aangeplant. De sagopalmen komen meest in verspreide boscomplexen voor van beperkte omvang (sagodoesoens), doch ook wel in uitgestrekte complexen, zoals in Inanwatan (West Nieuw-Guinea) en Waropen (Oost Geelvinkbaai). Het meel wordt in hoofdzaak gewonnen voor eigen consumptie; verhandeling heeft op bescheiden schaal en in beperkte rayons plaats.

Kladi (*Colocasia esculenta*), zoete aardappelen (*Ipomoea Batatas*) en in mindere mate cassave en yams (*Dioscorea spec.*) maken het hoofdbestanddeel uit van het bevolkingsvoedsel in het heuvel- en bergland en in een kleiner deel van de laaglanden. Ook hiervan is de produktie vrijwel ge-

heel gericht op de eigen voedselvoorziening. Deze gewassen worden in het algemeen tezamen met andere eenjarige gewassen zoals bananen, groenten, suikerriet en tabak, voortgebracht in kleine, in het bos aangelegde tuinen. Dank zij het overal, met uitzondering van de zuidoosthoek, doorlopend vochtige klimaat, waardoor de plant- en oogsttijden niet aan een seizoen gebonden zijn, zomede het vrijwel geheel ontbreken van ziekten en plagen in de genoemde knolgewassen, komen mislukkingen van de aanplant praktisch niet voor. Alleen op een deel van het laaggelegen Frederik-Hendrik-eiland (Zuid Nieuw-Guinea) worden soms mislukkingen veroorzaakt door bij springvloed binnendringend zeewater, waardoor de overigens schaarse bevolking tijdelijk in voedselmoeilijkheden kan komen.

Naast sago en knolgewassen kent de Papoea nog verschillende andere voedingsgewassen, die nogal variëren naargelang de streek. Er zijn verscheidene soorten groenten en vruchten, hetzij in het wild verzameld, of aangeplant. In het Centrale Bergland is een aanplant van suikerriet algemeen, terwijl men ook geen huisje ziet zonder een tuintje met tabak.

Varkens worden bijna overal gehouden, maar in de kustgebieden bijna uitsluitend doordat men gevangen wilde biggen adopteert. In het Centrale Bergland daarentegen — waar geen wilde varkens meer voorkomen — doet men aan echte varkensteelt.

Zorgt men aldus in het gebergte voor de noodzakelijke eiwitten, in de lagere gebieden doet men dit mede door jacht en visserij. Deze laatste, meestal uitgevoerd met vlerkprauwen, in de nabijheid der dorpen, en voor eigen gebruik, begint langzamerhand door het aanleren van betere vismethoden aan betekenis te winnen. De vangstoverschotten worden groter en worden verkocht in de consumptiecentra.

De ontwikkeling van de Papoea.

Het probleem van het tot ontwikkeling brengen van Nieuw-Guinea wordt beheerst door de armoede aan materiële cultuur en het ontbreken van maatschappelijke organisatie- en gezagsvormen, die ook maar enigszins opgewassen zijn tegen de eisen van de moderne tijd.

De armoede aan materiële cultuur brengt met zich mede, dat bij welvaartsbevordering slechts in zeer geringe mate kan worden teruggevallen op wat de Papoea-samenleving zelve produceert of aan vakkundige krachten beschikbaar heeft. Een infrastructuur van enig niveau, is noch in het agrarisch vlak, noch op het gebied van het handwerk aanwezig. Wat dit voor de uitvoering van nieuw initiatief betekent, is zonder meer duidelijk.

Vrijwel al hetgeen op materieel gebied als aan deskundig-

Bevolkingscijfers van het onder

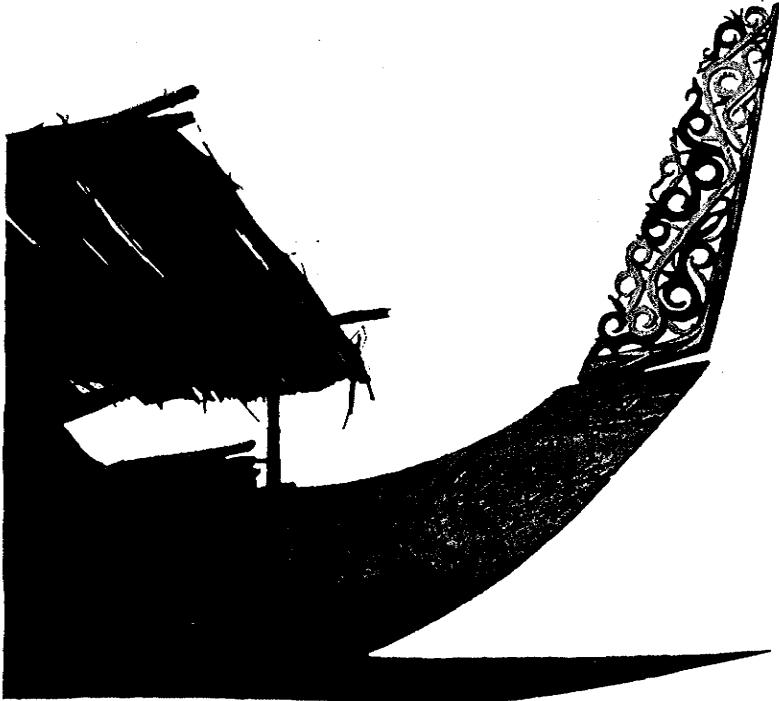
	PAPOEA'S			EUROPEANEN			AZIATEN			TO-TAAL	* Zie noot
	Man-nen	Vrou-wen	To-taal	Man-nen	Vrou-wen	To-taal	Man-nen	Vrou-wen	To-taal		
AFDELING HOLLANDIA.											
O.A. Hollandia.											
District Tobati	1257	1245	2502	18	7	25	185	121	306	2833	
„ Sentani	4396	4180	8576	220	157	377	48	59	107	9060	
„ Demta	1973	1956	3929	—	—	—	12	14	26	3955	
„ Wembi	736	510	1246	1	—	1	5	1	6	1253	
„ Jamas	553	415	968	—	—	—	—	—	—	968	
„ Jafi	1837	1526	3363	1	2	3	—	—	—	3366	
„ Waris	1386	1087	2473	3	—	3	3	—	3	2479	
Hoofdplaats Hollandia	3056	1046	4102	6754	2451	9205	344	260	604	13911	
Totaal	15194	11965	27159	6997	2617	9614	597	455	1052	37825	1000
O.A. Nimboran.											
District Nimboran	1563	1531	3094	11	9	20	3	4	7	3121	
„ Kamtoek/Gressi	1200	1415	2615	—	—	—	4	8	12	2627	
„ Oenoeroem (Goeay)	928	871	1799	—	—	—	—	—	—	1799	
Totaal	3691	3817	7508	11	9	20	7	12	19	7547	500
O.A. Sarmi.											
District Oostkust	1924	1875	3799	2	—	2	46	53	99	3900	
„ Tor	455	375	830	—	—	—	—	—	—	830	
„ Sarmi	1182	1112	2294	50	46	96	43	31	74	2464	
„ Apauwar	796	608	1404	—	—	—	3	5	8	1412	
„ Mamberamo											
Totaal	4357	3970	8327	52	46	98	92	89	181	8606	1500
AFDELING GEELVINKBAAL.											
O.A. Schouteneilanden.											
District Soepiori	2443	2171	4614	7	6	13	21	15	36	4663	
„ Noord Biak	2781	2857	5638	—	—	—	6	5	11	5649	
„ Bosnik	2750	2986	5736	—	—	—	28	22	50	5786	
„ Zuid Biak	3645	3818	7463	—	—	—	—	—	—	7463	
„ Noemfoer	2415	2441	4856	1	1	2	4	5	9	4867	
Hoofdplaats Biak	1445	765	2210	1555	347	1902	176	165	341	4453	
Totaal	15479	15038	30517	1563	354	1917	235	212	447	32881	
O.A. Japen											
District Zuid Japen											
„ Oost Japen											
„ West Japen											
Hoofdplaats Seroei											
Totaal	12020	11888	23908	42	45	87	160	167	327	24322	
O.A. Waroppen.											
District Boven Waroppen	2906	2750	5656	—	—	—	15	21	36	5692	
„ Beneden Waroppen	1881	2146	4027	—	—	—	—	—	—	4027	
Hoofdplaats Waren	411	425	836	5	3	8	7	8	15	859	
Totaal	5198	5321	10519	5	3	8	22	29	51	10578	3000
O.A. Wandammen.											
District Wandammen	2152	2195	4347	10	15	25	27	34	61	4433	
„ Napan Weinami	1152	1129	2281	1	—	1	16	10	26	2308	
Totaal	3304	3324	6628	11	15	26	43	44	87	6741	500
AFDELING Centraal N.G.											
O.A. Wisselmeren.											
	5555	5760	11315	46	35	81	50	46	96	11492	40400
AFDELING WEST NIEUW-GUINEA.											
O.A. Sorong.											
District Sorong	3017	1439	4456	933	527	1460	2312	2021	4333	10249	
„ Makbon	1294	1159	2453	—	—	—	8	6	14	2467	
„ Moraïd	1300	1108	2408	—	—	—	6	6	12	2420	
„ Sausapor	1787	1535	3322	1	—	1	9	8	17	3340	
„ Berauer	1395	1088	2483	8	6	14	74	35	109	2606	
Totaal	8793	6329	15122	942	533	1475	2409	2076	4485	21082	750
O.A. Radja Ampat.											
District Misool	1318	1186	2504	1	—	1	134	125	259	2764	
„ Salawati	2412	2115	4527	1	—	1	61	54	115	4643	
„ Zuid Waigeo	1504	1433	2937	1	—	1	88	75	163	3101	
„ Noord Waigeo	1313	1257	2570	—	—	—	9	10	19	2589	
Totaal	6547	5991	12538	3	—	3	292	264	556	13097	

bestuur gebrachte gebied ultimo 1955

	PAPOEA'S			EUROPEANEN			AZIATEN			TO-TAAL	* Zie noot
	Man-nen	Vrou-wen	To-taal	Man-nen	Vrou-wen	To-taal	Man-nen	Vrou-wen	To-taal		
O.A. Manokwari.											
District Manokwari	4016	3274	7290	1192	935	2127	147	128	275	9692	
„ Amberbaken	1534	1271	2805	—	—	—	2	—	2	2807	
Totaal	5550	4545	10095	1192	935	2127	149	128	277	12499	
O.A. Ransiki.											
District Ransiki	2300	2233	4523	—	—	—	—	—	—	4523	
„ Windesi	1926	1658	3584	—	—	—	1	—	1	3585	
„ Anggi	61	52	113	20	20	40	2	2	4	157	
Hoofdplaats Ransiki											
Totaal	4287	3933	8220	20	20	40	3	2	5	8265	100
O.A. Teminaboean											
District Inanwatan	2870	2824	5694	4	4	8	33	34	67	5769	
„ Teminaboean	3305	3264	6569	3	1	4	24	21	45	6618	
„ Ajamaroe	3355	2888	6243	3	2	5	9	10	19	6267	
„ Atinjo	2890	2994	5884	—	—	—	6	16	22	5906	
„ Aifat	1988	1542	3530	1	—	1	7	3	10	3541	
Totaal	14408	13512	27920	11	7	18	79	84	163	28101	2000
O.A. Bintoeni.											
District Steenkool/Arandai	2569	1419	3988	147	92	239	685	372	1057	5284	
„ Babo	1259	1233	2492	—	—	—	48	40	88	2580	
Totaal	3828	2652	6480	147	92	239	733	412	1145	7864	1000
AFDELING FAKFAK.											
O.A. Fak-Fak.											
District Fak-Fak	2051	1552	3603	—	—	—	569	359	928	4531	
„ Kokas	2129	1950	4079	1	—	1	118	109	227	4307	
Hoofdplaats Fak-Fak	572	286	858	153	56	209	390	343	733	1800	
Totaal	4752	3788	8540	154	56	210	1077	811	1888	10638	
O.A. Kaimana.											
District Kaimana	1503	1466	2969	—	—	—	31	23	54	3023	
„ Argoenibaai	1426	1338	2764	—	—	—	33	24	57	2821	
„ Etnabaai	714	652	1366	—	—	—	8	5	13	1379	
Hoofdplaats Kaimana	114	79	193	122	10	132	235	205	440	765	
Totaal	3757	3535	7292	122	10	132	307	257	564	7988	300
O.A. Mimika.											
	4168	3919	8087	14	13	27	142	134	276	8390	500
AFDELING ZUID NIEUW-GUINEA.											
O.A. Merauke.											
District Merauke	1981	1914	3895	21	3	24	590	489	1079	4998	
„ Okaba	2052	2055	4107	4	—	4	294	226	520	4631	
„ Moeting	1097	932	2029	1	1	2	44	34	78	2109	
„ Kimaan	3063	2930	5993	2	—	2	58	61	119	6114	
Hoofdplaats Merauke	822	157	979	229	193	422	972	906	1878	3279	
Totaal	9015	7988	17003	257	197	454	1958	1716	3674	21131	180
O.A. Boven Digoel.											
District Mandobo	1756	1624	3380	—	—	—	—	—	—	3380	
„ Djair	1174	1137	2311	—	—	—	—	—	—	2311	
Hoofdplaats Tanah Merah	188	88	276	22	23	45	73	23	96	417	
Totaal	3118	2849	5967	22	23	45	73	23	96	6108	3000
O.A. Mappi.											
District Obaa	8755	8703	17458	12	10	22	141	128	269	17749	8500
„ Edera											
Patrouillegebied											
O.A. Asmat.											
	—	—	—	6	—	6	14	2	16	22	3500
O.A. Moejoe.											
District Moejoe	9096	8654	17750	19	9	28	54	72	126	17904	
Patrouillegebied											
TOTAAL N.C.	150872	137481	288353	11648	5029	16677	8637	7163	15800	320830	98230

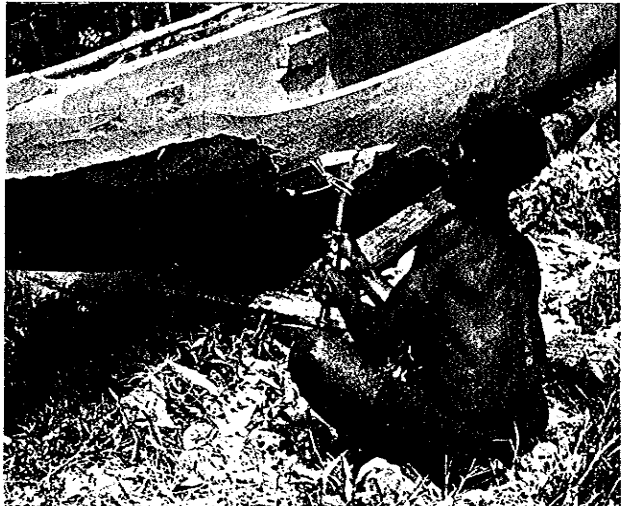
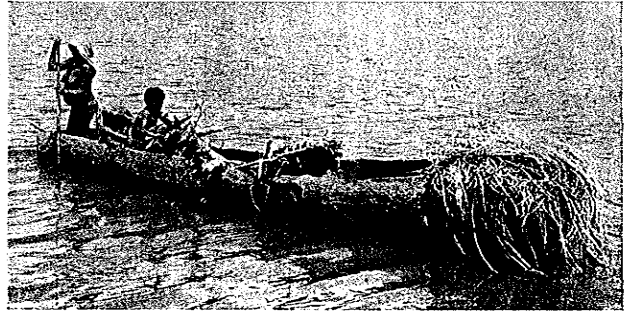

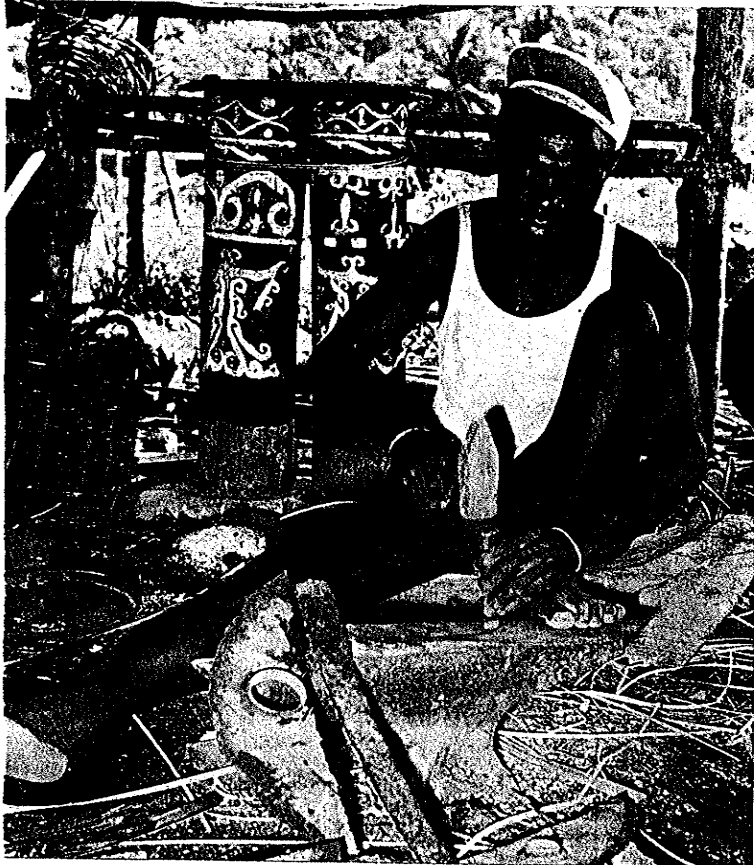
Bewerkte voorsteven van een prauw uit Seroei.

Prauwen maakt men in zeer verschillende modellen naargelang de streek, maar ze hebben alle dit gemeen, dat ze bestaan uit een uitgeholde boomstam.

Seroei is bekend om zijn prauwenbouw, terwijl men er een kunstig gesneden voorsteven maakt. Varend, een met stenen bijlen vervaardigde prauw van de wisselmeren.

Op bezoek bij de dorpsmid.
Op de achtergrond een beschilderde blaasbalg.

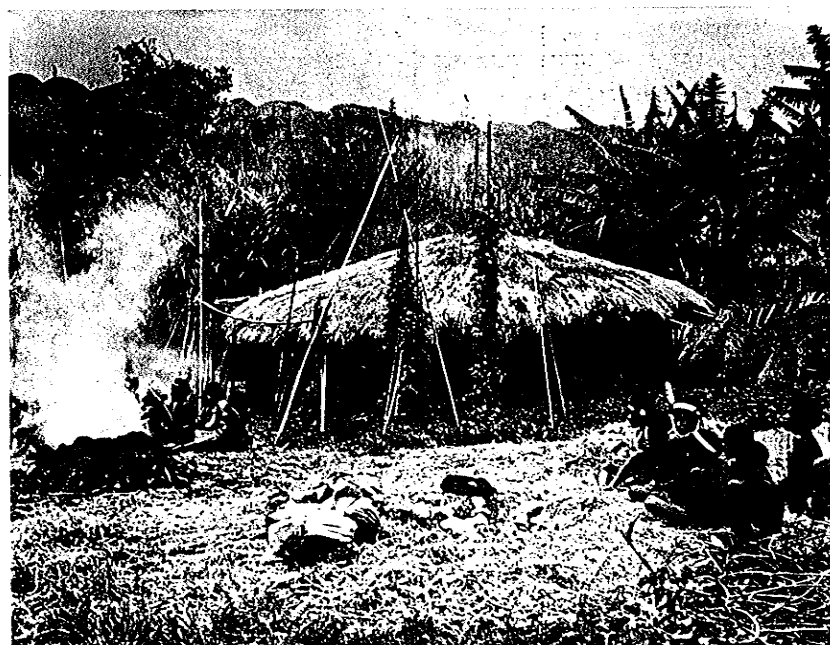
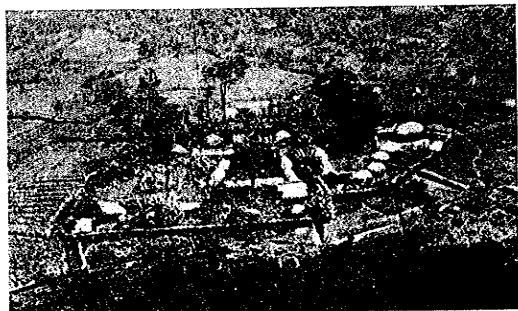

heid is benodigd, dient van buitenaf te worden aangevoerd. Over lokaal vakmanschap kan in de meeste gevallen eerst worden beschikt, wanneer de geëigende maatregelen ter opleiding getroffen zijn.

Verder is de afwezigheid van organisatievormen, welke aan het welvaartsstreven leiding en een stimulans zouden kunnen geven, opvallend. De Papoea-samenleving kenmerkt zich door een uitermate verbrokkelde structuur, waarbij nergens politieke eenheden, die boven de territoriale eenheden van het dorp uitgaan, werden gevormd. Aan dit ontbreken van grotere groeperingsvormen paart zich een ongenoegzaamheid het gezag der samenleving te erkennen. Hoofden kent men slechts in een beperkt gebied; de gewone figuur is echter, dat de oudsten van in eerste instantie op verwantschap berustende groeperingen als gezagsdragers gelden.

Aangezien gemeenschapsorganisatie en gemeenschapsgezag binnen het verband van het lokale welvaartsstreven als noodzakelijke voorwaarden moeten worden beschouwd, vormen gemeenschapsontwikkeling en de creatie van dorpsautoriteit de meest op de voorgrond tredende doeleinden van het bestuursbeleid. Zonder een meer ontwikkeld dorpswezen laat de uitvoering van welvaartsmaatregelen in de agrarische sfeer zich niet denken, terwijl een goed functionerende dorpsorganisatie het bestaan van dorpsgezag impliceert.

Een dorp in de Baliemvallei. De ronde bouwsels zijn mannenhuizen, de langwerpige vrouwenhuizen. De omheining bestaat ofwel uit hout, ofwel uit steen.

Werd reeds ten aanzien van de materiële cultuur vermeld, dat deze weinig biedt waarop voor een moderne ontwikkeling kan worden voortgebouwd, ook het maatschappelijk bestel toont derhalve weinig duidelijke aangrijpingspunten voor de wijze waarop het proces van gemeenschapsontwikkeling kan worden ingezet.

Culturele vooruitgang.

In de Papoea-maatschappij, waar in vele streken oorlog en koppensnellen een integrerend deel van de cultuur uitmaakten, en bij de beslechting van geschillen vrijwel uitsluitend eigenrichting gold, was ruwheid van optreden een kenmerkend verschijnsel en de status van de vrouw laag. In deze situatie is in de onder bestuur gebrachte gebieden verandering gekomen. In talrijke streken behoren oorlog en koppensnellen sinds generaties tot het verleden en is de bevolking aan een georganiseerde rechtspraak gewend geraakt. Vooral aan de arbeid van Missie en Zending is het te danken dat nieuwe ethische begrippen, een nieuwe moraalcode en gewijzigde fatsoensnormen in toenemende mate ingang vinden.

Dat hiermede het patroon van gedragingen en de wijze van reageren van de bevolking radicaal is gewijzigd, kan in zijn algemeenheid niet aldus worden gesteld. In de criminele

statistiek wordt een uit de structuur van de maatschappij voortkomende neiging tot ruw optreden nog immer als oorzaak aangewezen van het feit, dat de meerderheid van het aantal delicten mishandeling en geweldpleging betreft.

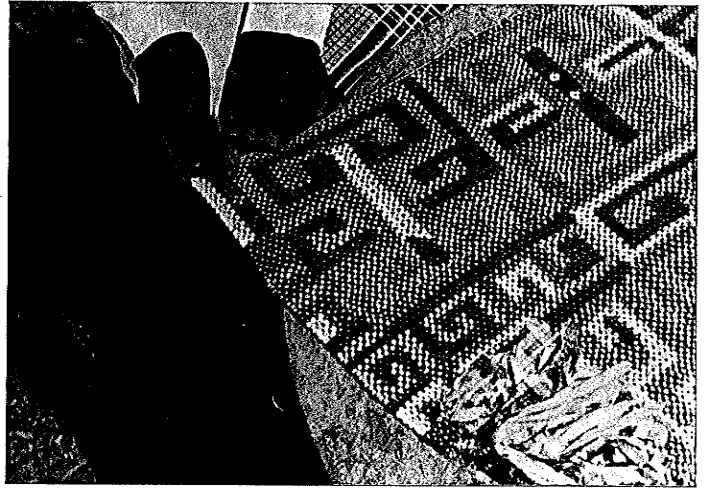
Positie van de vrouw.

Ook thans nog is de positie van de vrouw in het algemeen niet hoog gewaardeerd, doch zoals gezegd breken nieuwe begrippen zich baan, waarvan de doorwerking, naar verwacht kan worden, des te gereder is in de streken met de meest intensieve aanraking met de buitenwereld.

Ook in de tegenwoordige samenleving geldt nog steeds, dat ingevolge met de sociale structuur samenhangende regelen de vrouw in haar vrijheid tot het aangaan van een huwelijk veelal is beperkt. Nog immer geldt ook, dat vooral in de agrarische sector een onevenredig zwaar aandeel in de werkzaamheden om traditionele redenen tot de taak van de vrouw wordt gerekend. Dit laatste houdt verband met de situatie in het verleden, toen noodzakelijkerwijs de functie van de man bij de veldarbeid, het sagokloppen of het verzamelen van in het wild voorkomende eetbare gewassen, zich voor een belangrijk deel bepaalde tot het, met de wapens in de hand, waken over de veiligheid der overige gezinsleden. Ook in de moderne tijd is in de traditionele verdeling

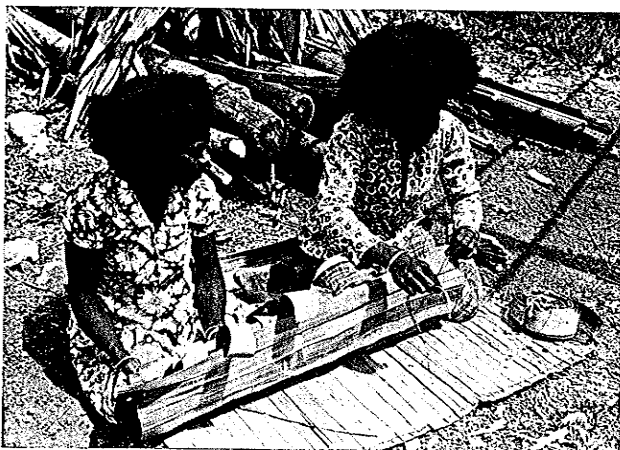
Het vlechten van een dansschortje aan de Waroppen.

Een van kralen gevlochten dansschortje.

Producten van Seroei: een rotanmand, een open mand van boombast en twee z.g. „kabila's", fraai bewerkte koffertjes van palmlaad.

Het vlechten van een slaapmat van gedroogde sagobladeren.

van arbeid tussen man en vrouw nog niet integraal een wijziging ten goede gekomen.

Het voor de samenleving meest bedenkelijke punt is verder de geringe zorg, die de zwangere vrouw geniet. Niet slechts wordt nog onvolkomen de stelregel in acht genomen, dat zware arbeid een gravida zoveel mogelijk dient te worden bespaard, doch tevens komen met betrekking tot voeding en verzorging van zwangeren talrijke schadelijke gewoonten voor.

Een radicale verbetering in de toestand is slechts mogelijk door opvoeding en onderwijs, niet in de laatste plaats van de vrouw zelve. Het is meer en meer tot een gevestigde mening geworden, dat een verandering ten goede in de positie van de vrouw, in de eerste plaats van de vrouw zelve dient uit te gaan. Veel wordt in dit opzicht verwacht van de meisjesvervolgelingen, cursussen in huishoudelijke vakken en het clubwerk voor vrouwen en meisjes.

In de laatste 3 jaren is bovendien veel aandacht besteed aan de zorg voor zwangeren en jonge moeders. Dat de zuigelingensterfte ontstellend hoog is, is wel bekend.

Acculturatie.

Leefde de Papoea oorspronkelijk in geheel besloten gemeenschappen, die zich zelf genoeg waren en met minachting, ja met vijandschap de buitenwereld bezagen, vooral tijdens de wereldoorlog en in de jaren daarna is het isolement van de Papoea-maatschappij in vele streken doorbroken. De kennismaking met de westerse levenswijze en met importartikelen heeft voor de Papoea, ook in het afgelegen binnenland, een nieuw veld van belangstelling geopend, nieuwe verwachtingen gewekt. Het leven in het dorp heeft aan kleur en spanning ingeboet en komt aan deze verwachtingen niet tegemoet. De mogelijkheden er een geldinkomen te verwerven, nodig voor de aanschaf van importartikelen, zijn beperkt. Bovendien is er een drang om aan de eenzaamheid van het dorpsleven te ontsnappen, die zich in een trek naar de stad van grote contingenten van werkbaren manifesteert.

Aan deze trek naar de stad zijn voor de dorpsgemeenschap zowel voor- als nadelen verbonden. Bij een afwezigheid van te lange duur of wanneer een te groot aantal mannen tegelijkertijd afwezig is, overwegen de nadelen. Tot de voordelen behoort, dat een regelmatig „va et vient" van een deel der bevolking naar de centra van werkgelegenheid, de influx van nieuwe denkbeelden binnen de dorpsfeer bevordert en hiermede een op verandering gerichte mentaliteit.

Echter houdt dit laatste op zijn beurt een gevaar in zich. De dorpsfeer heeft aan aantrekkelijkheid verloren en waar veranderingen op zich laten wachten en aan gewekte verwachtingen geen uitzicht op bevrediging wordt geschonken, is een voedingsbodem voor het ontstaan van onlustgevoelens en spanningen aanwezig.

De opgave, waar de moderne tijd zich voor ziet gesteld, is niet slechts de inschakeling van de Papoea in het westers productieproces, dat zich grotendeels afspeelt in de sfeer

der stedelijke conglomeraties, doch tevens het vinden van wegen en middelen om ook voor de Papoea met meer ontwikkeling en voor hem die iets meer van de buitenwereld heeft gezien, aan leven en werken op het platteland inhoud te geven.

Dat is de kern van deze opgave: de primitieve Papoea in te leiden in onze wereld, hem te maken tot een evenwichtig, modern mens.

Dat doen wij niet slechts door onze techniek, onze materiële cultuur en welvaart te brengen. Daarvoor is veel meer nodig, daartoe moet zijn gehele leven omgevormd worden.

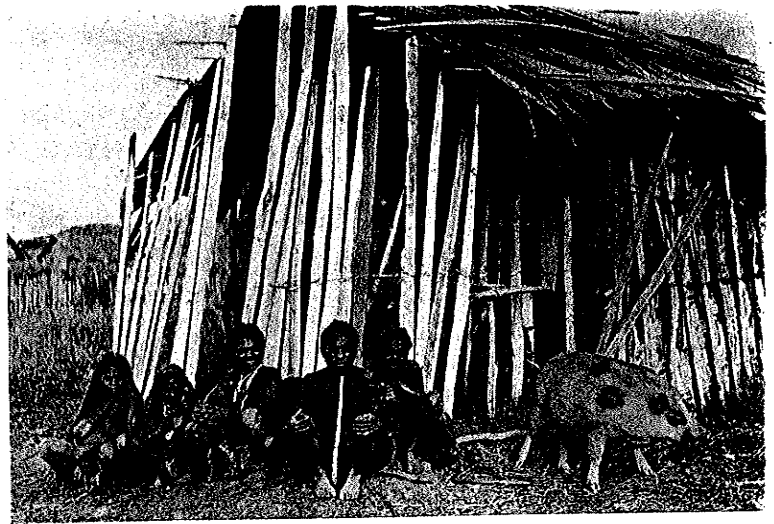
Immers, in de primitieve maatschappij kent men niet de scheiding van de levensgebieden, zoals die bij ons bestaat. Voor de Papoea is tuinbouw volkomen verweven met godsdienst, en geen jacht kan slagen zonder het vereiste magische ritueel. Geen ziekte bestaat zonder bovennatuurlijke oorzaken, geen handeling kan verricht worden zonder dat er consequenties aan verbonden zijn op, naar onze opvattingen, geheel andere gebieden. Het is dan ook niet mogelijk b.v. een studie te maken van de primitieve landbouw of de geneeskunde, zonder er de godsdienst in te betrekken; en uiteraard zal een inbreuk op een van deze gebieden zijn invloed doen gevoelen op het hele leven van de primitieve. De ethnoloog Duyvendak gebruikt daarvoor een zeer treffend beeld: „Het primitieve leven is als een streng garens, waarin draden van verschillende dikte en kleur, onontwaaarbaar door elkaar gestrengeld zijn”.

In onze maatschappij liggen deze draden als het ware los van elkaar. In de primitieve maatschappij zijn zij zo vast verstrengeld, dat men niet aan een der draden kan trekken, zonder allerlei andere draden mee te trekken.

Op dit hechte organische geheel doet onze cultuur nu een aanval. Bepaalde gebruiken, b.v. koppensnellen en soortgelijke, verbieden we eenvoudig; andere zijn indirect onvermijdbaar met het nieuwe dat wij brengen. Het onvermijdbare gevolg is, dat de gehele levensbeschouwing van de Papoea ineenstort.

De primitieve is volledig georiënteerd op het verleden; richtsnoer voor zijn handelen is hoe de vaderen het plachten te doen. Maar nu is er geen terugblik meer, het verleden werd abrupt afgesneden. Wat de vaderen deden wordt hem nu voorgehouden als verkeerd; wat zij geloofden wordt onjuist genoemd. Weg is daarmee zijn standaard van moraal, weg ook de sancties die hem tot dusverre in het rechte spoor hielden.

Het is dan ook onze eerste plicht dit volk nieuwe normen te geven, wil het niet volkomen derailen na het opbreken van zijn levensbeschouwing. Zeker, de technische en economische vooruitgang zijn noodzakelijk als de materiële behuizing voor een hogere geestelijke cultuur. Maar zonder een gezonde geestelijke ontwikkeling, die de Papoea moet maken tot een evenwichtig modern mens, zal materiële vooruitgang slechts leiden tot ontsporing.

Kepaukoes voor een Kepaukoehut te Enarotali,

Een van de ondeugden van de Marinds is hun verslaafdheid aan het gebruik van wati. De wati-plant bevat namelijk een narcoticum. De stengel wordt gekauwd en rijkelijk met speeksel vermengd in een houten napje gespuwd. Deze onhygiënische bereiding geschiedt veelal door jongeren, meestal jongens en meisjes, terwijl de ouderen zich aan de voor onze westerse begrippen, weezinwekkende drank te buiten gaan. Spoedig na het consumeren, raakt de persoon beneveld en hij valt in een diepe slaap, die hem de meest prettige dromen brengt. Door krachtig ingrijpen van het bestuur neemt het misbruik sterk af.

BELANGRIJKE HANDELSWAAR: Aardewerkborden. Ze zijn echter maar voor een klein gedeelte bestemd om als servies te dienen. In verscheidene streken wordt de rijkdom van een individu of van een familie uitgedrukt in borden, terwijl men er ook adalbetalingen mee doet, o.a. de bruidschat.